

Konferencia-összefoglaló

VITAINDÍTÓ AZ EURÓPA JÖVŐJÉRŐL SZÓLÓ KONFERENCIÁHOZ: AZ INTÉZMÉNYKÖZI MEGÁLLAPODÁS PERSPEKTÍVÁI, TAGÁLLAMI ÉS INTÉZMÉNYI ELVÁRÁSOK

2020. június 25-én az Igazságügyi Minisztérium (IM) és a Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet (MFI) nemzetközi videokonferenciát rendezett. A konferencia célja egyrészt az Európa Jövője konferenciasorozattal kapcsolatos előzetes gondolkodás elősegítése volt, másrészt az esemény alkalmat teremtett egy korai eszmecserére Magyarország uniós partnereivel. Az esemény révén Magyarország elsőként, proaktív módon elindította a konferenciasorozatot, ami lehetőséget teremtett arra, hogy a kiemelten fontos partnerekkel és a főbb intézményi szereplőkkel tematizálja a folyamatot. A konferencia első panelbeszélgetésében Varga Judit igazságügyi miniszter, Karoline Edtstadler osztrák európai ügyekért felelős miniszter és Andreja Metelko-Zgombić európai uniós ügyekért felelős horvát államtitkár vett részt. A vitát Trócsányi László európai parlamenti képviselő, az MFI tiszteletbeli elnöke moderálta. Antonio Tajani, az Európai Parlament volt elnöke, jelenleg az EP alkotmányos ügyekért felelős szakbizottságának (AFCO) elnöke videóüzenetben osztotta meg gondolatait.

PÁRBESZÉD EURÓPA JÖVŐJÉRŐL: TAGÁLLAMI ÉS INTÉZMÉNYI ELVÁRÁSOK

Az első panel előadóinak két fő kérdésre kellett választ adniuk. Első körben Trócsányi László arról kérdezte a felszólalókat, hogy melyek az általuk képviselt tagállam/intézmény elvárásai az Európa jövőjéről szóló konferenciával kapcsolatban. **Varga Judit** hangsúlyozta, hogy Európa erőssége az erős nemzetállamokban áll, és fontos, hogy az európai polgárokat közel hozzuk az európai politikához. Hangsúlyozta a nemzeti parlamentek és a szubszidiaritás szerepét, valamint kiemelte, hogy Európa jövője kapcsán konkrét, az európai polgárok életét érintő problémákról kell beszélni. Az EU legfontosabb vívmányaiként emelte ki az egységes piacot, a négy alapszabadságot, a Schengeni rendszert, valamint az EU hagyományos politikáit, amelyek az EU-integráció és a versenyképesség pilléreit jelentik. Kijelentette, hogy a Nyugat-Balkán stabilitása elkerülhetetlen Európa védelme szempontjából, ezért szorgalmazta, hogy a nyugat-balkáni tagjelölt államok is fontos szerepet kapjanak az Európa jövőjéről szóló konferenciában. Hangsúlyozta továbbá, hogy mindenki egyenlő félként kell, hogy részt vegyen a konferencián, az „egység a sokféleségben” mottó jegyében,

illetve fontos biztosítani a tagállamok és az intézmények megfelelő egyensúlyát.

Antonio Tajani rövid videóüzenetben mondta el, miért fontos számára a konferencia. Véleménye szerint megfelelő reformok nélkül nem lehet megoldást találni Európa problémáira. Hangsúlyozta, hogy ne a szerződésmódosítás szükségességéről szóljon a vita, hanem az igazán fontos kérdésekről. Kiemelte, hogy több szolidaritásra és kevesebb bürokráciára van szükség. Hangsúlyozta, hogy csökkenteni kell a távolságot az állampolgárok és az európai uniós intézmények között és az Európa jövőjéről szóló konzultáció során figyelmet kell fordítani az állampolgárok bevonására is. Véleménye szerint valós, konkrét megoldások és döntések elengedhetetlenek ahhoz, hogy Európa globális szinten is erős szereplő lehessen.

Karoline Edtstadler köszönetet mondott a magyar félnek a Covid-19-járvány alatt folytatott kiváló együttműködésért. Kiemelte, hogy a polgárok véleményét az összes régióból és korosztályból képviselni kell; hangsúlyozta továbbá a fiatal generációk fontosságát. Erre való tekintettel kifejezte elvárását, hogy a konferencia olyan mechanizmuson keresztül valósuljon meg, mely egyrészt megfelelően tükrözi a polgárok nézeteit, másrészt teljesen átlátható. Ilyen átfogó együttműködés révén teremthető meg a közös európai vízió. Kiemelte a nyugat-balkáni régió, a csatlakozásra váró tagállamok támogatásának szükségességét, valamint hangsúlyozta a szubszidiaritás és az EU-n belüli regionális együttműködés fontosságát.

Trócsányi László említést tett az Európán belül érzékelhető euroszkepticizmus növekedéséről. Kiemelte továbbá, hogy Európa jövője szempontjából a nyugat-balkáni államok rendkívül fontos szereppel bírnak és bár már számos reformot végrehajtottak, mégis sok kritikát kapnak Nyugat-Európától.

Andreja Metelko-Zgombić a kompromisszumok fontosságát emelte ki a konferenciasorozat kapcsán, emellett fontos cél számára teljes egyetértést kialakítani. Utalt továbbá arra, hogy a járványhelyzet alatt tapasztalt fejleményeket is mindenképpen számba kell venni, ugyanis a mostani változások nagy hatással lesznek a jövőre nézve. Hangsúlyozta, hogy a polgárok véleményét a lehető legnagyobb mértékben figyelembe kell venni az EU jövője kapcsán, illetve egy inkluzív folyamatra van szükség. Kiemelte, hogy az EU intézményeit, a tagállamokat és a nemzeti parlamenteket is fontos bevonni az EU jövőjéről szóló párbeszédbe.

A második körkérdésben a résztvevők megvitatták, hogy hogyan lehetne az európai polgárokat hatékonyan bevonni az Európa jövője konferenciába, és milyen lépéseket tesznek annak érdekében, hogy megismerjék a polgárok véleményét. Varga Judit röviden kitért az Európai Unió Európa jövőjével kapcsolatos korábbi kezdeményezéseire, majd kiemelte, hogy a magyar Kormány szoros kapcsolatot ápol a polgáraival. Jó gyakorlatként bemutatta a nemzeti konzultációk eszközét,

valamint annak szerepét, demokratikus jellegét és értékeit. Jelezte, hogy a magyar állampolgárok pozitívan állnak az Európai Unióhoz, mert a nemzeti konzultációk során lehetőséget kapnak a számukra fontos kérdésekben véleményük kifejtésére.

Karoline Edtstadler kiemelte, hogy Ausztriának fontos a Nyugat-Balkán helyzete és fejlődése, és szeretnék, ha ez közös célként jelenne meg az Európa jövője konferencia keretében. Az európai biztonság megkerülhetetlen a jövő szempontjából. Rendkívül fontosnak tartja ő is a polgárok véleményét, ezért felméréseket kezdeményeztek az osztrák polgárok között.

Andrea Metelko-Zgombić csatlakozott a többi résztvevőhöz, véleménye szerint is minél több konzultációt és programot kell elindítani, amelyek célja, hogy a polgárok közelebb érezzék magukat az Európai Unió döntéshozatalához. Ezenkívül a jövő szempontjából különösen fontosnak tartja megvitatni az európai demográfiai helyzet és az előregedő társadalmak veszélyeit és hatásait is.

Trócsányi László záró gondolataiban kiemelte, a konferencia akkor lehet sikeres, ha reális célokat tűz ki. Az alkotmányos szerződés kudarcából tanulni kell, a legfontosabb, hogy előre megkérdezzék a polgárokat, és kompromisszumok mentén alakítsák közösen Európa jövőjét.

POLGÁRKÖZPONTÚ KONFERENCIA: HOGYAN BIZTOSÍTHATÓ A POLGÁROK KIEGYENSÚLYOZOTT RÉSZVÉTELE?

A konferenciasorozatban részt vevő intézményi szereplők érdekeinek és szempontjainak felvázolását követően a webinarium második panelje a polgárok kiegyensúlyozott és sokszínű részvételének lehetőségeit tekintette át a civil társadalom képviselőinek részvételével. A panelben *Frank Spengler*, a Konrad-Adenauer-Stiftung magyarországi irodájának vezetője, valamint *Mráz Ágoston Sámuel*, a Nézőpont Intézet igazgatója foglalták meg az uniós szintű konferenciasorozat polgárközelibb tételével kapcsolatos javaslatukat. A panel moderátora, *Sulyok Márton*, az Alapjogi Ügynökség Igazgatótanácsának magyar póttagja, a Szegedi Tudományegyetem adjunktusa bevezetőjében felvetette a vitafolyamatba bevonni kívánt érdekeltek körének (*suitable stakeholders*) meghatározásával kapcsolatos nehézségeket – tekintettel arra, hogy maguk az intézmények is külön célcsoportként említik a partnereket, az érdekeltek (ezen belül is a közvetetten érintettek, és a végső kedvezményezettek körét), valamint általában az állampolgárokat. Az Európa jövőjéről szóló vita előkészítése keretében a döntéshozóknak meg kell határozniuk azt is, hogy véleményeket vagy érdekeket kívánnak-e becsatornázni, továbbá e folyamathoz milyen egyeztetési és felhatalmazási kereteket rendelnek, amelyeken belül a „józan ész” szempontjának figyelembevétele is biztosítható.

Az első panel felszólalóival egyetértve **Frank Spengler** is hangsúlyozta, hogy az Európai Uniót 2008 óta érő kihívások az intézmények részéről hosszú távú gondolkodást tennének szükségessé, ugyanakkor az állampolgári vélemények és az intézményi működés továbbra sincs összhangban. Az állampolgári nevelés és figyelemfelhívás (*awareness raising*)

nehézségeire reflektálva úgy vélte, hogy az állampolgárok megnyerése és vitába való közvetlen vagy közvetett bevonása azért is válthatna ki jelentős hatást, mivel a különböző érdekcsoportok mentén szerveződő civil társadalmi szereplők sokszor ellentétes nézeteket vallanak. A vita során ugyanakkor felmerülhetnek majd olyan praktikus szempontok, mint pl. hogy a szervezők az állampolgárok közvetlen megszólításához rendelkezni fognak-e elegendő forrással, vagy ezt inkább uniós szinten kellene-e biztosítani. Frank Spengler az állampolgári érdekek becsatornázásának új eszközeként felvetette az európai ombudsman folyamatba történő bevonásának lehetőségét, melynek során ugyanakkor tisztában kell lenni az álhírek valódi párbeszédet ellehetetlenítő hatásával. Frank Spengler támogatta a csatlakozásra váró országok vitafolyamatban való közvetlen bevonását és érveik meghallgatását, tekintettel arra, hogy Európa hosszú távú jövőképe rájuk is hatással lesz.

A Konrad Adenauer Stiftungnak az Európai Unió 2004-es bővítését megelőző információs és promóciós kampányai révén szerzett tapasztalatai megmutatták, hogy pozitív jövőkép nélkül az emberek kevésbé nyitottak a változásra és az újítások elfogadására. Ehhez azonban egymás nézőpontjainak megértése, továbbá a nézőpontok és az érvek vegyítése szükséges. Az Európa jövőjéről folytatandó vitába ezért Frank Spengler a bővítés és a szubszidiaritás szempontjain túl olyan távlati kérdések beemelését is fontosnak tartotta, mint Európa szerepe az USA és Kína közötti kereskedelmi háborúban, valamint az Európai Unió és az USA jövőbeni kapcsolatai. A reflexiónak tehát európai, és nem nemzeti kérdésekre kell irányulnia. A közös európai érdeklődésre és megközelítésre számot tartó kérdések között Frank Spengler véleménye szerint meg kellene vitatni a társadalmunkra a jövőben vélhetően hatással levő mesterséges intelligencia és kommunikációs technológiák jövőjét, az európai védelmi kapacitásokat, az álhírekkel és kibertámadásokkal szembeni védekezés lehetőségeit, továbbá a nemzeti szinten nem kezelhető technológiai és környezetvédelmi kihívásokat. Ezekről a lényegi, elvi kérdésekről azonban csak akkor folyhat valódi eszmecsere, ha az állampolgárok és az érdekeltek megfelelően bevonásra kerülnek. A bevonás e tekintetben akár népszavazás útján megerősített szerződés módosítás, de akár konzultáció útján is megvalósítható.

A Nézőpont Intézet Igazgatója, **Mráz Ágoston Sámuel** Frank Spenglerrel egyetértve szintén fontosnak tartotta az uniós szintű jövőbeni kihívásokra reflektáló vitát, a vizsgálandó témák körét pedig a világjárvány gazdasági hatásainak, illetve ezzel összefüggésben az európai életforma és életszínvonal biztosításának kérdésével javasolta kiegészíteni. Mivel a Lisszaboni Szerződést követően az Európai Unió működése egyre komplexebbé, a tagállami és uniós szabályozási területek pedig egyre átláthatatlanabbá váltak az állampolgárok számára, ezért Mráz Ágoston Sámuel az Unió és a tagállamok közti felelősség kérdését is javasolta bevonni az eszmecserebe. Meglátása szerint a válságok sora által sújtott Európai Uniónak szüksége van a változásra, és nem a „több Európa”, hanem a nagyobb tagállami mozgástér irányában.

Magyarországon a politikai kérdések megvitatására széleskörűen alkalmazott nemzeti konzultáció módszere uniós szinten is hatékony eszköz lehet az állampolgárok bevonására

az Európa jövőjéről folytatott vitában. Ezáltal széles konszenzus alakítható ki és biztosítható a társadalmi támogatás még azt megelőzően, hogy a kormányok – az állampolgáraik által később esetleg nem támogatott – álláspontot alakítanak ki. Mráz Ágoston Sámuel ezzel összefüggésben kifejtette, hogy a társadalmi partnerek és a civil társadalom is legitimációs és reprezentációs problémákkal küzdenek (ahogy arra a FRA *Human Rights in the new normal* című legutóbbi jelentése is rámutatott). Az Európa jövőjéről rendezendő konferenciasorozat nem kerülheti meg, hogy helyt adjon az Európai Unió és az intézmények működésével kapcsolatos kritikai hangoknak is (lásd az elmúlt évtizedben az uniós intézményekkel

szemben megfogalmazott növekvő elégedetlenséget), mivel amennyiben egy országban szerződés módosítás esetén népszavazásra kerül sor, akkor az elégedetlen emberek szavazata lesz a döntő. A konferenciasorozat uniós fókuszra kapcsán Mráz Ágoston Sámuel összességében tehát a transzparencia, a közérthető nyelvezet, a kritikai hangok meghallgatása és az állampolgári vélemények intézményesített beemelése (lásd európai ombudsman, nemzeti parlamentek) szempontjainak érvényesítését javasolta.

Az összefoglalót Traser Julianna Sára, András Szilvia és
Hutás Péter Ákos készítette.

